

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2

TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN TAPHRAYA DISTRICT
UNDER SAKAEO EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ณัฐดนัย วัฒนสุข อาจารย์ ดร.สาธิต ผลเจริญ
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และประเภทโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 31 คน และข้าราชการครู จำนวน 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะ คือ แบบตรวจรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบปลายเปิด แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ ผลการศึกษา พบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยภาพรวมและรายด้าน ปรากฏว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 เป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมากกว่าข้าราชการครู

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามประเภทโรงเรียน ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง , สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 , ประเภทโรงเรียน, ผู้บริหารสถานศึกษา, ข้าราชการครู

ABSTRACT

The objectives of this research were : 1) to study the transformational leadership of school administrators in Taphraya District under Sakaeo Educational Service Area Office 2 : 2) to compare the transformational leadership classified by position, educational level and school type. The sample used in this study were 31 school administrators and 210 teachers. The research instrument was a set of questionnaire, including, checklist, rating scale and open ended form with its reliability at .97. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean and standard deviation. The hypotheses were tested by independent sample t-test and One - way analysis of variance. If there were some significant difference, the Scheffe' method was used. The results were as follows :

1. The transformation leadership of the school administrators in Taphraya District under Sakaeo Educational Service Area Office 2 as a whole and in each aspect was at the high level .
2. The comparison of the transformational leadership of school administrators in Taphraya District under Sakaeo Educational Service Area Office 2 found that :
 - 2.1 The opinions about the transformational leadership of school administrators and teachers in Taphraya District under Sakaeo Educational Service Area Office 2 classified by positions were statistical significant difference at .05 level. The school administrators had more transformational leadership than the teachers.
 - 2.2 The opinions about the transformational leadership of school administrators and teachers in Taphraya District under Sakaeo Educational Service Area Office 2 classified by educational level were not different.
 - 2.3. The opinions about the transformational leadership of school administrators and teachers in Taphraya District under Sakaeo Educational Service Area Office 2 classified by school type : primary school, extension opportunity school and secondary school were not different.

Keyword (s): Transformational leadership, Sakaeo Educational Service Area Office 2 , school type, school administrators, Teachers

บทนำ

สังคมโลกในศตวรรษใหม่มีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก อันเป็นผลมาจากการที่ในแต่ละประเทศมุ่งพัฒนาตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการแข่งขันในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างมาก ดังนั้นรัฐบาล หน่วยงาน และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบัน เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้เท่าเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นโยบายรัฐของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) และระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงได้ถูกตราขึ้นเป็นข้อกำหนดในการจัดการศึกษาสำหรับปวงชนชาวไทย เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม การปฏิรูปการศึกษาเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทั้งในเชิงความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติ ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ความร่วมมือ และภาวะผู้นำในการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (สุรัฐ ศิลปอนันต์.

2543 : 1) การที่จะปฏิรูปการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้เรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และหน่วยงานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ต้องร่วมมือกันกำหนดคุณลักษณะที่คาดหวังของเยาวชนในท้องถิ่น ผู้บริหารต้องเป็นหลักในการดำเนินการ โดยมีชุมชนร่วมกับแกนนำอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานประสบความสำเร็จ (สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 53)

ผู้นำหรือผู้บริหารยุคใหม่จำเป็นต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาตนเองมีการปรับกระบวนทัศน์ ใหม่ โดยมุ่งเน้นภาวะผู้นำมีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปสู่ผู้ร่วมงาน มีเป้าหมายการปฏิบัติงาน อย่างชัดเจนเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความเชื่อมั่นศรัทธา และความภาคภูมิใจต่อผู้ร่วมงาน ปรับตัวให้ทันกับการ เปลี่ยนแปลง มีความสามารถ กล้าหาญ และอาศัยความเสี่ยงในการตัดสินใจ ใช้หลักการกระจายอำนาจ มี ความสัมพันธ์กับบุคลากร มีความสามารถในการใช้แรงจูงใจ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความมุ่งมั่นในด้านการบริหาร ที่เน้นผลงานเป็นหลัก โดยเน้นด้านคุณภาพของผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเห็นได้ว่า ผู้บริหารเป็นบุคคลหลักที่จะต้องรับผิดชอบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน และความสำเร็จขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้บริหาร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 เป็นหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในอำเภออรัญประเทศจังหวัดสระแก้ว มี หน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาและให้บริการด้านการศึกษา จำนวน 150 โรงเรียน จำนวน 4 อำเภอ ได้แก่ อรัญประเทศ วัฒนานคร โลกสูง และตาพระยา ซึ่งมีภารกิจสำคัญในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพ นักเรียนให้มีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 จากรายงานผลการประเมิน คุณภาพการศึกษาปีการศึกษา 2553 ของผู้เรียนในสถานศึกษาเขตอำเภอตาพระยา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน นักเรียนขาดทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์ ถัดสิ่งเคราะห์ ส่งผลถึงกระบวนการ สร้างทักษะในการดำรงชีวิตในสังคมอนาคตของผู้เรียนด้วย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 2. 2553 : 5-7)

ในการบริหารจัดการศึกษาในอำเภอตาพระยานั้นพบปัญหาในหลายด้าน เนื่องด้วยอำเภอตาพระยา ตั้งอยู่แนว เขตชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นจังหวัดที่แยกจากจังหวัดปราจีนบุรีเมื่อปี พ.ศ. 2536 โดยในเรื่องของ การศึกษานั้นยังให้ความสำคัญไม่มากนัก ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูส่วนใหญ่เป็นคนต่างจังหวัด เมื่อถึงเวลา ก็จะย้ายกลับภูมิลำเนา ทำให้อัตราตำแหน่งผู้บริหารและครูมีการเคลื่อนไหวดตลอดเวลา ซึ่งส่งผลต่อแรงจูงใจในการ ทำงานเพื่อพัฒนาองค์กรซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาโดยตลอด และจากนโยบายของรัฐที่ปรับโครงสร้างการปรับบทบาท การบริหารโรงเรียนจากครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ซึ่งทำหน้าที่เหมือนกับเจ้าของโรงเรียนมาเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา ซึ่งบทบาทของผู้บริหารได้เปลี่ยนไป ซึ่งผู้บริหารบางคนยังยึดติดกับรูปแบบการบริหารเดิมๆ และยังไม่เข้าใจบทบาท ของผู้บริหารแนวใหม่ ส่งผลกระทบไปถึงคุณภาพการศึกษา ปัจจัยหลักของการจัดการศึกษาต่อการพัฒนาคุณภาพของ การศึกษาโดยต้องเริ่มจากผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารได้พัฒนาตนเองและปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหาร จัดการให้สอดคล้องกับภาวะการณ์เปลี่ยนแปลง และสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่ได้มีการปฏิรูปการศึกษา ทั้งระบบ โดยเฉพาะการบริหารและการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่จะ เกิดขึ้นในการปฏิรูปการศึกษา

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอ ตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ใน ระดับใด ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษานำไปพัฒนาตนเองและหน่วยงานที่สูงขึ้นไป นำผล วิจัยไปใช้วางแผนและกำหนดหลักสูตรในการอบรมและพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ด้านการเป็นผู้มีบารมี ด้านการเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ ด้านการเป็นผู้กระตุ้นการใช้ปัญญาและด้านการเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับผู้ตามเป็นรายบุคคล

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และประเภทโรงเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่วุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 แตกต่างกัน
3. ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่ประเภทโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ศึกษา การศึกษาครั้งนี้ศึกษาจากกลุ่มประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 31 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 31 คน และข้าราชการครู จำนวน 442 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 คน และข้าราชการครูจำนวน 210 คน
ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และประเภทโรงเรียน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ แบลและอวลิโอ ซึ่งประกอบด้วย 4 ลักษณะ คือ ด้านการเป็นผู้มีบารมี ด้านการเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ ด้านการเป็นผู้สร้างการกระตุ้นการใช้ปัญญา และด้านการเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับผู้ตามเป็นรายบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ซึ่งใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 31 คนและข้าราชการครูจำนวน 210 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ วุฒิทางการศึกษา และประเภทโรงเรียน โดยใช้คำถามแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถาม 40 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ แบล และอวลีโอ

2. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญทำการหาคุณภาพของเครื่องมือซ้ำอีกครั้งหนึ่ง
การหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพของแบบสอบถามในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แบ่งเป็นการหาความเที่ยงตรง การทดสอบหาค่าอำนาจจำแนก และหาความเชื่อมั่น ซึ่งคณะกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและข้าราชการครูในสถานศึกษา อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จากเครือข่ายครู จากนั้นผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนจากเครือข่ายครู จากแบบสอบถามที่ส่งไป จำนวน 241 ฉบับ ได้รับคืน 241 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. การจัดกระทำข้อมูล

4. ให้คะแนนแบบสอบถามและการแปลความหมายของคะแนนที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และประเภทโรงเรียน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ คำนวณเป็นร้อยละ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. เปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และวุฒิการศึกษา โดยการทดสอบค่าที (t-test)

4. เปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามประเภทโรงเรียนต่างกัน วิเคราะห์โดยการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One -Way Analysis of Variance) ถ้าพบความแตกต่างก็ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบเชฟเฟ (Scheffe Method)

5. ข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู

2.1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสูงกว่าข้าราชการครู

2.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

2.3 จำแนกตามประเภทโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ด้านการบริหาร ตลอดจนมีความรู้ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงาน การดำรงชีวิตเพื่อให้ทันกับโลกยุคโลกาภิวัตน์และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ตลอดจนการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย ทุกคนในองค์กรต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและแนวคิดในการทำงาน เพื่อตอบสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนการบริหารงานโดยการใช้โรงเรียนเป็นฐาน ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหาร ในปัจจุบันผู้บริหารต้องสร้างภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง เพื่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารที่ใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลให้บุคลากรมีความมั่นใจในการทำงาน งานทุกอย่างจะสำเร็จด้วยดีเพราะความพอใจในการทำงาน เกิดความร่วมมือทุกฝ่ายก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ให้บุคลากรปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังที่บุญช่วย ศิริเกษ (2540 : 227) ได้กล่าวว่า การจงใจจะมีผลกระทบต่อเป้าหมายของผู้ได้บังคับบัญชาและวิถีทางสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย การให้รางวัลมีส่วนสัมพันธ์เข้ากับการบรรลุเป้าหมายและให้ความสำคัญที่เป้าหมาย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความพอใจ พลังความพยายามและการปฏิบัติงานของผู้ได้บังคับบัญชา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมควร ไกรพวน (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า แบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภกิจ สาณัฐย์ (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 เปลี่ยนกระบวนทัศน์ไปสู่ความเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ซึ่งเป็นไปตามยุคการปฏิรูปการศึกษา และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตลอดจนเป็นไปตามการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 ที่มุ่งเน้นให้เห็นถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม จึงทำให้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2

2.1 เปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร

สถานศึกษาและข้าราชการครู จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครูมีลักษณะการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีมุมมองการทำงานที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีภารกิจหลัก คือ นำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ โดยจะต้องเป็นผู้นำด้านการวางแผน ด้านการตัดสินใจ ด้านสั่งการ ส่วนครูมีหน้าที่ปฏิบัติการสอน ปฏิบัติตามคำสั่ง มีบทบาทเป็นผู้ฝึก ผู้จัดประสบการณ์ ผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกัน นอกจากนี้ผู้บริหารและครูอาจมีแนวคิดหรือประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน ตลอดทั้งความคาดหวังบางสิ่งบางอย่างของผู้บริหารต่อครู หรือความคาดหวังของครูต่อผู้บริหารอาจไม่สอดคล้องกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าความคิดเห็นของบุคคลไม่เหมือนกัน ซึ่งตรงกับแนวคิดของแบส (Bass, 1991; อ้างถึงในรัตติกง จงวิศาล, 2543 : 25) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงว่า การบริหารต้องคำนึงถึงปัจเจกบุคคล มุ่งพัฒนา วินิจฉัย และยกระดับภาวะผู้ตาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร จำปานิล (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 เปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ผลการวิจัย พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามกระแสของโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดกระแสไปสู่อารมณ์เพื่อพัฒนาการศึกษาทั้งเชิงรุก และเชิงรับ จะเห็นได้จากแนวทางการปฏิรูปการศึกษาจะเน้นการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษา ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ดังนั้นผู้บริหารในยุคปฏิรูปการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาท และวิธีการบริหารของตน ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี หรือวุฒิการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรี ล้วนเป็นผู้ได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีความตื่นตัวอยู่เสมอตลอดเวลา เพื่อให้เป็นผู้ที่มีโลกทัศน์กว้างไกล มีเหตุผลในการบริหารงาน ประกอบกับผู้บริหารทุกคนต่างได้รับการศึกษาค้นคว้าจากการประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ก่อให้เกิดทักษะ ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญในการบริหารงานได้เป็นอย่างดี จากปัจจัยดังกล่าวจึงทำให้ไม่พบความแตกต่างของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน สอดคล้องกับสกุลศักดิ์ ทิพย์ไชย (2546 : 48) ที่ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง พบว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีกับผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 เปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามประเภทโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู จำแนกตามประเภทโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนที่จัดการศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการปฏิรูปการศึกษา และมีโครงสร้างการบริหารการศึกษาเหมือนกัน ปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 คือ

ให้ผู้เรียนเป็นคนดี เป็นคนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ส่งผลให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์การเรียน สื่อการเรียนการสอน ตลอดทั้งมีการย้ายข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา เข้าในสังกัดเดียวกันได้ ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามระเบียบกฎหมายและระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดทั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงาน ทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัวและทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้บริหารสถานศึกษามีการศึกษาที่มีคุณภาพด้านการบริหารการศึกษา มีความเฉลียวฉลาดเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน สร้างค่านิยมในการทำงานโดยให้ผู้ร่วมงานคำนึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานทำงานกันเป็นทีม แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะทำงานให้สำเร็จ ตลอดทั้งนำความรู้ ทักษะมาปรับใช้กับสถานศึกษาของตนเองให้มีการพัฒนาขึ้น มีจิตสำนึกในการทุ่มเทต่อการปฏิบัติภารกิจร่วมกัน ส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงทำให้ผู้ร่วมงานมีกำลังใจ พร้อมที่จะทำงานและพัฒนาตนเองและนำความรู้มาพัฒนานักเรียนต่อไป สอดคล้องกับ วสันต์ ช่างนาถ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ที่อยู่ในโรงเรียนต่างประเภทกัน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า มีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีข้อค้นพบจากงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเป็นผู้มีบารมี ผู้บริหารสถานศึกษาควรประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี มีความเฉลียวฉลาดโดยพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างสม่ำเสมอ สร้างความเชื่อมั่นศรัทธาและความภาคภูมิใจต่อผู้ร่วมงาน

1.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงให้เห็นถึงความแน่วแน่ที่จะทำงานให้สำเร็จ โดยสามารถพูดโน้มน้าวจิตใจในการทำงาน รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานตอบสนองต่อความสำเร็จ

1.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเป็นผู้สร้างการกระตุ้นการใช้ปัญญา ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้โอกาสผู้ร่วมงานได้แสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจในการป้องกันและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งมีการจูงใจและสนับสนุนความคิดริเริ่มใหม่ ๆ และคอยกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นและเหตุผล

1.4 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับผู้ตามเป็นรายบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ให้โอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ คอยแนะนำให้คำปรึกษาอย่างเสมอภาคกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะจะทำให้เห็นพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในเชิงประจักษ์

2.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในด้านต่าง ๆ เช่น ผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษา และได้รับรางวัลดีเด่นด้านต่าง ๆ หรือผู้บริหารโรงเรียนรางวัลพระราชทานดีเด่น เป็นต้น เพื่อจะได้ข้อมูลตามสภาพจริงมากำหนดกรอบพัฒนาโรงเรียนให้ทันสมัย

2.3 ควรทำการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโดยการศึกษาจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเท่านั้น เพื่อจะได้ข้อมูลตามสภาพจริง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติศึกษามาตรับบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- บุญช่วย ศิริเกษ. (2540). พฤติกรรมองค์การในการบริหารการศึกษา. เลย : สถาบันราชภัฏเลย.
- รัตติกง จงวิศาล. (2543). ผลการฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้นำสืตมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์. ปรินญาณิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วสันต์ ช่างนาค. (2544). การศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา อำเภอลอง จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศุกกิจ สานุสตัย. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปรินญาณิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหาร การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สกุศลศักดิ์ ทิพย์ไชย. (2546). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง. งานนิพนธ์ปรินญาณิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมควร ไกรพวน. (2546). แบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปรินญาณิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหาร การศึกษา : สถาบันราชภัฏเลย.
- สมพร จำปานิล. (2549). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ปรินญาณิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2. (2553). เอกสารประกอบการรายงานผลการจัดการศึกษา ปี การศึกษา 2553. สระแก้ว : กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). รายงานการวิจัยเอกสารเรื่องใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ผู้บริหาร. กรุงเทพฯ: ภาพการพิมพ์.
- สุรัฐ ศิลปอนันต์. (2546). นักบริหาร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.